

THESIS LXIII.

De privata s. Augustini sententia circa praedestinationem ad gloriam.

“ Nulla suppetunt argumenta ad persuadendum idonea, s. Augustinus num privata saltem sua opinione tenuisse et docuisse, omnes salvandos ad gloriam coelestem praedestinatos esse ex voluntate Dei antecedente dente praevisionem meritorum supernaturalium. ”

Quamvis ex demonstratis praedestinatio, quam Augustinus adversus Pelagianos et Semipelagianos summo studio defendit, et ex cuius negatione consequens esse affirmat gratiam secundum merita nostra humana et naturalia dari, certissime non sit praedestinatio gloriae per se spectatae ante praewisa merita supernaturalia; et quamvis proinde fas non sit cum Iansenianis tam impudenter quam stolidi catholicorum theologorum ac veterum Patrum sententiam de praedestinatione gloriae consequente praevisionem meritorum gratiae erroribus Semipelagianis accensere; dubitari tamen potest et inter catholicos doctores in controversiam vocatum est, quae fuerit ipsius Augustini opinio de praedestinatione gloriae modo, quo diximus spectata. Fieri enim fortasse potuit, ut s. doctor adversus Pelagianos et eorum reliquias tamquam dogma fidei revelatum defenderit quidem praedestinationis independentiam a meritis naturalibus, quemadmodum in superiori thesi demonstratum est; simul vero in huius catholici dogmatis vindicatione ea usus sit argumentorum forma iisque loquendi modis, ex quibus appareat, eum censuisse ipsam praedestinationem ad gloriam antecedere praevisionem quorumcumque meritorum etiam supernaturalium. Qua admissa hypothesi Augustinus longe alia auctoritate et ratione doctrinam Apostolicam de gratuita praedestinatione ac collatione gratiae, quam suam illam privatam opinionem defendisset; atque ideo nihil mirandum esset, quod Apostolicae tantum doctrinae numquam autem huius suae privatae opinionis professionem ab adversariis postulasset. Multi theologi censem, Augustinum hac in re a Patribus graecis et latinis ipso vetustioribus

dissentire, si ii intelligantur, ut eos intelligendos esse demonstravimus et ex ipsis eorum verbis est evidens. Alii non minoris auctoritatis omnino tuentur, ab Augustino numquam in dubium vocatam fuisse praedestinationem ad gloriam ex voluntate Dei consequente praevisionem meritorum gratiae.

Id argumentis probant inter ceteros Petrus de Comitibus Ordin. s. Augustini de Praed. et Reprobat. disp. 3. a. 4. sqq. et in lectione Operum Augustini exercitatissimus Carolus Joseph Tricassinus Ord. Capuc., qui sepositis aliis quaestionibus suum ingenium et industriam omnem huic uni impedit, ut genuinam sententiam Augustini in doctrina de gratia et praedestinatione assequeretur et explicaret. Legi possunt etiam Vasquez in 1. P. disp. 89, c. 6-8; Valentia in 1. q. 23. punct. 4. §. 5; Stapleton in Rom. IX. (Antidota Apostolica T. II.); Lessius de Praed. sect. 2. et 4; Alticotius Summa Augustiniana T. VI. a. 3. et 4; Kilber (Theol. Wirceb. T. II.). Cf. Maffei Hist. theol. 1. X.

Miror, cur theologi in hac disputatione noluerint sequi eadem principia, quae in aliis similibus quaestionibus hermeneuticis rata sunt ac fixa. Si Augustinus obscurius quandoque loquitur, iuxta principia alibi a nobis declarata (Tract. de Tradit.) videndum est, utrum considerato scopo, contextu, quaestionis statu, proprio eius modo loquendi, instituta collatione variorum locorum conciliari non possit cum communi antecedentium Patrum sententia, quorum se doctrinam sequi ipse ubique profitetur; atque ideo locutiones ambiguae quae duplē admittunt sensum, semper essent interpretandae non contra sed iuxta doctrinam reliquorum Patrum. Si vero dissensus esset manifestus, ut prudenter conciliari non posset, tum sane non dubitarem cum Pighio, Catharino, Osorio, Camerario, Maldonato (de Praedest. q. 4.) (1), Toledo in 1. q. 23. a 5. conclus. 2, Petavio (l. X. coll. IX.) reverenter ab Augustino discedere, cum haec non posset esse nisi privata eius sententia, et iuxta totam dispu-

(1) Si dubitatur, an Maldonati sint disputationes sub eius nomine editae, res de qua loquimur, satis constat testimonio Lessii (de Praed. sect. 2. n. 8.).

tationis indolem nonnisi opinando ab ipso sanctissimo auctore fuisse proposita aut proponi potuisset (cf. th. LXII.).

Ceterum relinquendo aliis suam cuique propriam interpretationem, mihi videtur undequaque clarissimum, Augustino aequo ac reliquis Patribus numquam in mente fuisse aliam rationem praedestinationis ad gloriam quam suppositis et praevisis meritis supernaturalibus. Sunt argumenta duplicitis ordinis, *positiva* ex testimoniis probantibus sententiam nostram, *negativa* ex infirmitate rationum pro sententia adversa.

I. Doctrina Augustini, quoties spectat praedestinationem gloriae per se et seorsim a praedestinatione gratiae, innotescit ex sequentibus.

1° Est principium ratum penes Augustinum, dona quae in tempore conferuntur a Deo propter merita, eodem modo propter merita praevisa praedestinari in aeternitate. Gratuitam praedestinationem donorum Augustinus unice in disputationem induxit, ut demonstraret aequa gratuitam eorundem donationem; eodem igitur sensu gratuitam censuit praedestinationem sicut donationem. Atqui fide certum est et Augustinus ubique inculcat, vitam aeternam ut coronam iustitiae reddi meritis supernaturalibus tamquam gratiam pro gratia; eodem ergo modo eam praedestinari, penes Augustinum certum est (th. LVII.).

Insuper constat, Massilienses et Augustinum ipsum ante suum episcopatum constituisse hunc donationis ac praedestinationis ordinem: regnum coelorum conferri meritis; merita acquiri per gratiam Dei; gratiam impetrari per fidem; fidem denique comparari ex viribus naturae non autem per gratiam Dei. Hinc de praedestinatione eodem omnino modo sentiebant, citra controversiam regnum praedestinari ex meritis operum, haecque praedestinari ex impetratione fidei; fidem vero, cum ea non sit donum Dei supernaturale sed ex viribus naturalibus liberi arbitrii, non pertinere ad praedestinationem divinam. Iam vero hunc ordinem praedestinationis Augustinus Episcopus et propugnator doctrinae catholicae adversus Pelagianos et Semipelagianos non solum permittit, sed habet velut certissimum, dummodo corrigatur

error de initio in via salutis; ac fides ipsa et fidei initium credatur donum gratiae, quod non meritis sed gratis datur et praedestinatur (Vide demonstrationem in th. LVII. LVIII. LXII.).

2° Verbis disertis docet Augustinus eo ipso, quod in executione electio ad mercedem fit ex meritis, *electionem aeternam seu praedestinationem ad mercedem eandem nullo modo posse intelligi nisi factam ex praevisione meritorum.* Propterea ait, in iis locis Scripturae, ubi sermo est de aeterna electione, quae non sit ex operibus (ut Rom. IX. 11.), necessario debere intelligi electionem ad alia dona, quae etiam in executione conferuntur nullis praecedentibus meritis; cuiusmodi certe non est pro adultis vita aeterna, sed sunt vocatio ad fidem et aliae gratiae multiplices. Vide th. LVII. n. 3°.

Hinc sicut Chrysostomus docet, praedestinationem esse «neque a sola charitate neque a nostra virtute sed ab utrisque;» et sicut Fulgentius ait, «praeparari gratiam per misericordiam et praedestinari praemium per iustitiam» (supra th. LIX.): ita in eandem doctrinam plene consentit Augustinus. «Quos voluit Dominus, hos elegit; elegit autem, sicut ait Apostolus (Rom. XI. 4.), et secundum suam gratiam et secundum illorum iustitiam» Aug. serm. 100. n. 3. Sicut Epiphanius, Cyrillus, Ambrosius illud Matth. XX. 23. «quibus paratum est a Patre meo,» explicant de regni præparatione pro laboribus, virtutibus, meritis (supra l. c.); eodem sensu interpretatur etiam Augustinus in Ps. 126, n. 5. «Aliis paratum est a Patre meo (humilibus, non superbis)... et vos alii estote, et vobis paratum est.» Siec aliis Patres communis sententia docent, præmia non esse praedestinata nisi in præscientia meritorum (supra l. c.); ita Augustinus consentit in eandem doctrinam. «Quia (propositum Dei) manet ut iustificet credentes, ideo inventit opera, quae iam eligat ad regnum coelorum.... Unde quod dictum est (Eph. I. 4.), quia elegit nos Deus ante mundi constitutionem, non video, quomodo sit dictum nisi præscientia» ad Simplic. l. I. q. 2. n. 6.

3° Idem probatur ex modo, quo Augustinus censuit

numerum praedestinandorum ad gloriam, formaliter spectatum ut numerum, esse quidem antecedenter determinatum; sed qui homines beato huic numero inserantur, seu ut dici solet, numerum materialiter spectatum pendere ex praevisione meritis singulorum. Hinc etiam docet, consummationem praesentis oeconomiae futuram esse ex consilio divino citius vel tardius, prout magis minusve sollicita fuerit cooperatio hominum ad compleendum praedestinatum numerum sanctorum. En verba disertissima Augustini in ipso libro De corrept. et grat., in quo adversarii potissimum reperisse sibi visi sunt praedestinationem ad gloriam ante praevisa merita. « Certum esse numerum electorum, neque augendum neque minuendum quamvis et Ioannes Baptista significet, ubi dicit: facite ergo fructum dignum poenitentiae... potens est enim Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae (Matth. III. 8.), ut ostendat sic istos esse amputandos, si non fecerint fructum, ut non desit numerus, qui promisus est Abrahae; tamen apertius in Apocalypsi (III. 11.) dicitur: tene quod habes, ne alias accipiat coronam tuam. Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdiderit; certus est numerus » De corrept. et gr. n. 39. Clarius eundem sensum explicat in libello De bono viduit. scripto anno 414 iam fervente disputatione adversus Pelagianos (cf. ib. 21.). Hortatur viduas n. 28: « non vos ab hoc studio... frangat querela vanorum, qui dicunt: quomodo subsistat genus humanum, si omnes fuerint continentes? Quasi propter aliud retardetur hoc saeculum, nisi ut impleatur praedestinatus numerus ille sanctorum, quo citius impleto profecto nec terminus saeculi differetur. » Iterum in libro quem scripsit iam Episcopus De bono coniug. n. 10: « utinam omnes hoc vellet (continentes esse), dumtaxat in charitate de corde puro et conscientia bona et fide non ficta; multo citius Dei civitas completeretur, et acceleraretur terminus saeculi. »

4º Augustini fidelissimi interpretes s. Prosper et s. Fulgentius falsum esse dicunt, ex mente Augustini cuiquam negari praedestinationem ad vitam aeternam voluntate Dei antecedente praevisionem ruinae et impenitentiae; et consequenter etiam docent, Deum « praedestinasse ad regnum,

quos ad se praescivit misericordiae praevenientis auxilio reddituros et in se misericordiae subsequentis auxilio esse mansuros. » Vide testimonia supra th. LV. n. II. 4; th. LIX.

II. Examinandus est valor argumentorum, quibus sententia contraria Augustino tribuitur, eorumque inefficacia demonstranda.

1º Expendemus methodum demonstrationis, qua necessario utatur oportet, quisquis evincere velit, ab Augustino doceri non solum gratiae vel gratiae simul et gloriae, sed gloriae per se spectatae praedestinationem nulla supposita praevisione meritorum supernaturalium; hic enim unice verus est status quaestionis. Itaque nihil plane efficient adversarii, nisi demonstraverint: a) in testimoniosis quae ex Augustino proferuntur, non agi de praedestinatione gratiae fidei, bonorum operum et perseverantiae, sed de praedestinatione gloriae; b) non esse sermonem in complexu de tota serie effectuum praedestinationis a prima gratia usque ad gloriam; hoc enim modo complete spectatam praedestinationem ab alio merito pendere, soli Semipelagiani affirmare possunt (th. LVII.); sed demonstrent oportet, inter praedestinationem gloriae per se spectatam et inter praedestinationem gratiae ex mente Augustini esse hunc ordinem, ut praedestinatione gloriae antecedens et absoluta sit principium et norma praedestinationis meritorum ac gratiarum. c) Necessum est ostendant, excludi ab Augustino in praedestinatione gloriae opera sensu catholicō supernaturalia, non autem solum opera vel in se naturalia vel in suo initio pendentia a merito naturali, cuiusmodi Semipelagiani admittebant. Necessum vero est haec demonstrari ex claris verbis Augustini, quia s. doctor pro indole controversiae cum Pelagianis et Semipelagianis praedestinationem semper intelligit praedestinationem gratiae vel gratiae simul et gloriae; opera autem excludit sensu haereticorum accepta, quae scilicet vel immediate vel mediate pendeant ex solis naturalibus viribus liberi arbitrii (th. LXII.). Unde numquam valet praesumptio, sed in locis singulis demonstratione opus est, si persuadere velis Augustinum alicubi loqui de praedestinatione gloriae seorsim, et ab ea excludere praevisionem meritorum gratiae; praesum-

ptio enim semper militat pro parte contraria eo ipso, quod
indoles totius controversiae et universa s. doctoris intentio
ac contentio gratuitatem gratiae et exclusionem meritorum
naturalium unice spectabat. « Audi et intellige, *non ex
operibus dictum est* (Eph. II. 9.) *tamquam tuis ex te ipso
tibi existentibus*, sed tamquam his in quibus te Deus fixit,
id est formavit et creavit... non illa creatione qua homines
facti sumus; sed eā, de qua ille dicebat qui utique iam homo
erat: cor mundum crea in me Deus... Itaque, carissimi, si
vita bona nostra nihil aliud est quam Dei gratia, sine du-
bio et vita aeterna, quae bonae vitae redditur, Dei gratia
est, et ipsa etiam gratis datur, quia gratis data est illa
cui datur. Sed illa cui datur, tantummodo gratia est; haec
autem quae illi datur, quoniam praemium eius est, gratia
est pro gratia, tamquam merces pro iustitia » De grat. et
lib. arbit. n. 20. Denique d) non satis est ostentare doctri-
nam Augustini, quod supposita iam praedestinatione a prima
gratia usque ad coronam, infallibiliter consequitur in tem-
pore executio et ipsa donatio vocationis efficacis, iustifi-
cationis, perseverantiae, vitae aeternae. Quis enim hoc ne-
get, nisi qui negaret infallibilitatem divinae praescientiae
et praedestinationis? Nominatim non sufficit ostendisse,
iuxta Augustinum praedestinatos omnes infallibiliter perse-
verare; qui enim non perseverant, certe non sunt praede-
stinati: « ideo praedestinati non sunt, quia tales futuri ex
voluntaria praevericatione praesciti sunt » s. Prosper ad
object. III. Gallorum. Sed ut aliquid conficiatur, ostenden-
dum est, propter *antecedentem absolutam praedestinationem*
ad gloriam velle Deum dare fidem, bona opera, perseveran-
tiam. Quod qui ab Augustino affirmari persuadere posset,
simil etiam illum sibi contradicere demonstrasset. Etenim
ad quaestionem, cur Deus uni det gratiam fidei, alteri non
det; uni det donum perseverantiae, alteri non det; cum
tamen spectata voluntate secundum amplitudinem omnipot-
entiae posset dare omnibus, spectata vero dignitate recipi-
entium nullum praecedat meritum ante primam gratiam;
et praecisione facta a donis gratiae sint omnes indigni; ad
hanc inquam quaestionem Augustinus numquam respondet

aliud, quam se id ignorare (cont. Julian. I. IV. c. 8; De
corrupt. et grat. c. 8; De dono persev. cc. 9. 11. 13. etc.).
At vero contradictio est manifesta docere, causam cur uni
detur, alteri non detur perseverantia, esse antecedentem
praedestinationem ad gloriam vel huius negationem, et
simil omni data opportunitate asserere, se ignorare causam
cur detur vel non detur. Qui hanc tenet sententiam de ab-
soluta antecedente praedestinatione gloriae, ex qua conse-
quatur praedestinatio et distributio gratiae, is profiteatur
oportet, se optime scire causam, quam Augustinus ait se
ignorare; sed ignorare, cur Deus hunc praedestinet ad vi-
tam, illum non praedestinet, quod Augustinus si praede-
stinationis gloriae seorsim spectetur, numquam dicit se igno-
rare, sed imo optime se scire satis declaravit. Vide supra
p. 592. 593.

Iam vero in testimoniosis omnibus, quae ab auctoribus
interpretationis nobis contrariae prolata sunt vel proferri
possunt, Augustinus agit de praedestinatione gratiae vel
de tota serie effectuum praedestinatorum in complexu a pri-
ma gratia usque ad gloriam; et gratuitatem praedestina-
tionis semper intelligit omnino eandem ac ipsius iam dona-
tionis et executionis in oppositione ad errorem Pelagianum
et maxime Semipelagianum, adeoque ad exclusionem meri-
torum quae vel in se vel in suo initio sint naturalia.

2º Argumenta quorundam theologorum ex principiis
hucusque declaratis primo statim intuitu intelliguntur ad
rem non pertinere; unde de iis neque opus esset dicere. Sic
Gonetus (disp. II. §. 5.) promittens se velle « mentem et do-
ctrinam huius s. doctoris operosius inquirere et diligentius
investigare, » profert unum argumentum et tria testimonia.
Argumentum est: Massilienses testibus Prospero et Hi-
lario in epistolis ad Augustinum defendebant sententiam
de praedestinatione post praevisa merita, et improbabant
sententiam Augustini de praedestinatione. Augustinus ta-
men suam doctrinam oppositam Massiliensibus inculcat
in libris de Praed. SS. et De dono persever. Vide respon-
sionem supra in th. LXI. LXII.

De testimoniosis disertis ex Augustino adferri solitis,